

Cilt / Volume: 12, Sayı / Issue: 23, Sayfalar / Pages: 335-357

Araştırma Makalesi / Research Article

Received / Alınma: 01.12.2021

Accepted / Kabul: 07.04.2022

TÜRKİYE'DE SİYASİ PARTİLERİN BİREYSEL SİLAHLANMAYA BAKIŞI

Gökhan TUNCEL¹

Alpcan ACAR²

Öz

Bu çalışmada Türkiye'de 2002–2021 arası dönemde parlamentoda grubu bulunan siyasi partilerin bireysel silahlanmaya bakışı irdelenmektedir. Çalışmada öncelikle kavramsal düzeyde silahlanma konusu, bireyleri silahlanmaya iten nedenler ile Türkiye'deki bireysel silahlanma düzeyi ele alınmaktadır. Sonrasında ise, ülkedeki siyasi partilerin bireysel silahlanmaya yönelik yaklaşımları, milletvekillerinin yasama faaliyetleri üzerinden değerlendirilmektedir. Toplumsal güvenliği tehdit eden bireysel silahlanmanın engellenmesi veya azaltılmasına yönelik siyasi partilerin sorumluluk üstlenmesi gerekliliğin de ötesinde bir zorunluluk halini almıştır. Türkiye'de pek çok sorun gibi, bireysel silahlanma sorunu üzerinde de siyaset kurumunun bütünselliği ve devamlılığı bulunan bir politika geliştirememesi, konuyu tepkisel bir yaklaşımla ele alması söz konusudur. Ayrıca, toplumun bütün katmanlarını olumsuz etkileyen bireysel silahlanma konusunda, siyasi partilerin birlikte hareket etmemesi, sorunun toplumsal etkisini daha da artırmaktadır. Çalışmada siyasi partilerin bireysel silahlanmaya yönelik ilgi düzeyleri belirlendikten sonra, konuyu gündemine alan siyasi partilerin yaklaşımları farklı yönleriyle tartışılmaktadır.

Anahtar Kelime: Güvenlik, Yasama, Siyasi Partiler, Silahlanma.

¹Prof. Dr. İnönü Üniversitesi, E-posta: gokhan.tuncel@inonu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2313-2300.

²YÖK 100/2000 Doktora Bursiyeri, İnönü Üniversitesi, E-posta: alpcan.acar@inonu.edu.tr, ORCID: 0000 0002 2314 6702.

Atıf/Citation

Tuncel, G. & Acar, A. (2022). Türkiye'de siyasi partilerin bireysel silahlanmaya bakışı. *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(23), 335-357.

THE PERSPECTIVE OF POLITICAL PARTIES ON INDIVIDUAL ARMAMENT IN TURKEY

Abstract

In this study, the perspective of political parties that have parliamentary groups in Turkey between 2002-2021 on individual armament is examined. In the study, first of all, the issue of armament at the conceptual level, the reasons that push individuals to take up armament and the level of individual armament in Turkey are discussed. Afterwards, the approaches of the political parties in the country towards individual armament are evaluated through the legislative activities of the deputies. It has become a obligation beyond the necessity for political parties to take responsibility for the prevention or reduction of individual armament that threatens social security. Like many other problems in Turkey, the political institution's inability to develop a policy with integrity and continuity on the issue of individual armament is a matter of approaching the issue with a reactive approach. In addition, the fact that political parties do not act together in the issue of individual armament, which negatively affects all layers of the society, further increases the social impact of the problem. In the study, after determining the level of interest of political parties in individual armament, the approaches of political parties that put the issue on their agenda are discussed from different aspects.

Keywords: Security, Legislature, Political Parties, Armament.

1. GİRİŞ

İnsanın bireysel silahlanma ihtiyacı veya isteği insanlık tarihiyle başlamıştır. Bu ihtiyaç ve isteğin ortaya çıkışında doğal çevrenin yanında insanın yaşadığı sosyal çevrenin de etkisi bulunmaktadır. İnsanlar bir taraftan kendisinin ve yakınlarının güvenliğini sağlayabilmek için doğadan gelebilecek tehlikelere karşı önlemler alırken, diğer taraftan kendi hemcinslerinden gelebilecek tehlikelere karşı da gerekli önlemleri almak zorunda kalmıştır. Tarihin akışı içerisinde, içinde bulunulan şartlara göre alınan bu önlemler için farklı yöntem ve araçlar kullanılmıştır. Silahın toplum hayatında öldürme, yaralama ve tehdit etme aracı olarak kullanılması ve bu tür olayların kamuoyunda gündem olması, bireysel silahlanma mevzusunun farklı yönleriyle tartışılmasını beraberinde getirmektedir.

Kişinin kendisinin ve yakınlarının güvenliğini sağlamak amacıyla, silah olarak kullanılan alet(ler)e sahip olması ve bu alet(ler)i etkili bir şekilde kullanması, toplumsal ilişkilerde yeni bir durumun ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Süreç içerisinde silah sahipleri veya kullanıcılarına toplum aşkın bir değer atfetmiş ve onları üst bir yerde konumlandırmıştır. Bu kapsamda değerlendirildiğinde bireysel silahlanmanın sosyo-kültürel yönünün de ihmal edilmemesi gerektiği anlaşılmaktadır. Ayrıca silah olarak kullanılan aletlerin yapısında meydana gelen değişimler ise çok boyutlu bir durumu ortaya çıkarmıştır.

Ateşli silahların geliştirilmesi ve yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanması, güvenlikle ilgili yeni ve karmaşık sorunların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Daha önceki dönemde ateşli silahlara göre etkisi daha az olan silahlara bireylerin sahipliği önemli bir sorun teşkil

etmezken, ateşli silahların kullanılmaya başlanmasıyla birlikte bireysel silahlanma, kamuoyunu meşgul eden tartışmalı konulardan biri haline gelmiştir. Bu tartışmalar ise genellikle bireysel silahlanmanın serbestliği ve denetimi konuları üzerinden gerçekleşmektedir. Bireysel silahlanma ile ilgili tartışmalarda yaşama hakkı başta olmak üzere temel hakları en iyi hak sahibinin kendisinin koruyacağı düşüncesine sahip olanlar bireysel silahlanmayı meşru görüp, bireysel silahlanmanın yaygınlaşmasına zemin hazırlarken; bireysel silahlanmanın suça yönelimi artırdığını ve dolayısıyla da hukuk devleti ilkesini olumsuz yönde etkilediğini savunanlar ise, bireysel silahlanmanın yasaklanmasını talep etmektedir. Bireysel silahlanmanın yasaklanması veya denetim altına alınması noktasında ise devletlerin tutumları önemli bir belirleyiciliğe sahiptir.

Modern devlet, siyasal iktidarın kendi sınırları içerisinde egemenlik hakkını etkili bir şekilde kullanmasını sağlayacak çeşitli araçlar geliştirmiştir. Muktedir bir iktidar yapısına sahip olduğu kabul edilen modern devletlerin, bireylerin silahlanmasını bütünüyle engellemediği veya engelleyemediği bilinmektedir. Bu kapsamda modern devlet kendi egemenlik alanında yaşayanların, güvenliği olumsuz yönde etkileme potansiyeli taşıyan ateşli silahlara sahip olmasına, farklı nedenlerden dolayı müsaade edebilmektedir. Ayrıca kendi bilgisi dışında veya bilgisi dâhilinde olsa bile, egemenlik hakkının gereğini yerine getiremediği için ülke içerisinde bireysel silahlanma ortaya çıkabilmektedir.

Türkiye’de devletin farklı gerekçelerle bireylerin silahlanmasına müsaade etmesi ve ülkedeki bireysel silahlanmanın toplumsal ilişkilere etkisi bu çalışmada farklı boyutlarıyla irdelenmektedir. Yasal yollarla silah sahibi olan bireylere dair istatistiksel verilerin kullanıldığı çalışmada, bireysel silahlanmanın sosyal, kültürel ve siyasal etkisi analiz edilmektedir. Sonrasında ise, ülkede 2002–2021 arası dönemde parlamentoda grubu bulunan siyasi partilerin bireysel silahlanmaya yaklaşımları ayrıntılı bir şekilde ele alınan çalışmada, başta siyasi partiler olmak üzere konuyla doğrudan veya dolaylı ilgisi bulunan aktörlere sorunun çözümüne yönelik önerilerde bulunmaktadır.

2. BİREYSEL SİLAHLANMA

Bireysel silahlanma kavramı ihtiva ettiği kapsam ve amaç itibarıyla diğer silahlanma türlerinden farklılık arz etmektedir. Dolayısıyla bireysel silahlanmanın kapsamı, devletlerin silah kullanma, silahlanma ve devletlerarası rekabetten doğan silahlanma yarışı dışında kalan, bireyin merkeze alındığı bir silahlanma sürecini ifade etmektedir. Bireysel silahlanma, sivillerin ideolojik amaçlar dışında kişinin kendi güvenliğini sağlama, sosyo-kültürel ve psikolojik nedenlerle silah temin etmesi ve kendisinde bulundurmasıyla (Kaya, 2012, s.2)

gerçekleşmektedir. Ancak, ideolojik amaçlı silahlanmayı, bireysel düzeyde de olsa, bireysel silahlanmanın dışında tutmanın doğru olmadığını savunanlar da bulunmaktadır (Aydın, 2019, s. 26-27).

Bireysel silahlanma dünya üzerinde birçok ülkede sorun olarak gündeme gelmektedir. Özellikle, terör amacı dışındaki toplu katliamlar sonrasında bireysel silahlanma konusu gündemi yoğun şekilde meşgul etmektedir. Ortaya çıkış süreci konusunda farklı yaklaşımların bulunduğu devletin, öncelikli görevinin bireyin can ve mal güvenliğini sağlamak olduğu konusunda fikir birliği bulunmaktadır. Devlet adına güvenlik faaliyetini yürüten kolluk kuvvetleri dışında bireylerin silahlanmasına müsaade edilmesi, güvenlik zafiyetlerine sebep olabilmektedir (Orhan & Yeter, 2019, s. 1-3). Bireysel silahlanmanın sebebiyet verdiği güvenlik sorunları birçok ülkede kamuoyunda tartışılmaktadır. Bu konuda kimi devletler silahlanmanın sınırlandırılması veya yasaklanması için yoğun bir çaba içerisine girerken, kimi devletler ise sınırlandırma bir yana, bireysel silahlanmayı daha fazla teşvik etmektedir.

Bireysel silahlanmaya yönelik olarak devletlerin genel eğilimi kısıtlayıcı ve kontrol edici niteliklere sahiptir. Devletler silahların temininden, bulundurulmasına kadarki süreci kontrol altına almak istemektedir. Almanya, Rusya, Fransa ve Türkiye gibi devletler kısıtlayıcı politikayı benimsemişken; Kanada, İngiltere ve İsviçre gibi devletler bireysel silahlanma konusunda önce daha esnek politikalar uygulamış ve daha sonra sınırlayıcı politikalar geliştirmiştir (Aydın, 2019, s. 26). Bireysel silahlanma konusunda devletlerin politika değiştirmelerinde yaşanan silahlı eylemlerin etkisi olmuştur. Okul, alışveriş merkezi, metro, tiyatro, eğlence yerleri gibi insanların toplu halde bulunduğu mekânlara düzenlenen saldırılarda yaşanan katliamlara, dünyanın değişik yerlerinde sıklıkla rastlanmaktadır. Bu katliamlar, katliamın yaşandığı ülkeler başta olmak üzere dünyada bireysel silahlanmanın neden olduğu olumsuzlukların tartışılmasına zemin hazırlamıştır. Yaşanan katliamlar sonrasında bireysel silahlanmanın yasaklanması gerektiğine dair kamuoyunda oluşan genel eğilim, siyaset kurumunun bu konuya daha duyarlı olmasını beraberinde getirmiştir.

Bireysel silahlanma konusunda esnek ve daha serbest politikalar benimseyen Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşanan birçok silahlı olay sonrası, bireysel silahlanmaya yönelik eleştirilerde artış olsa da, birkaç eyaletin getirdiği bazı kısıtlamalar haricinde mevcut anlayıştan vazgeçilmemiştir. Bu doğrultuda uluslararası örgütler dâhil olmak üzere sivil toplum kuruluşlarının girişimleri de neticesiz kalmıştır. ABD'deki mevcut bireysel silahlanma yapısını etkileyen ve teşvik eden birçok unsurdan bahsedilebilir olsa da ilk akla gelen silah lobileri ve silah sanayisi şirketlerinin oluşturduğu baskı ortamıdır (Aydın, 2019, s. 26).

Bireysel silahlanma üzerine yapılan tartışmalar ise çok boyutlu bir niteliğe sahiptir. Özellikle tartışmalar bireysel silahlanma artışı ile suç oranındaki artış arasında doğru orantının olup olmadığı üzerinde yürütülmektedir. Bireysel silahlanma ile suç arasında bağlantı olduğunu savunanlar referans olarak ABD’yi göstermektedir. Bu iki oran arasında doğrusal ilişki olmadığını savunan bireysel silahlanma taraftarları ise, silahlanma konusundaki serbestliğe karşın suç oranının düşük olduğu İsviçre ve İsrail’i (Newton & Van Deth, 2014, s. 4) referans göstermektedir.

Tablo 1. 2017 Yılında Ülkelerde Sivil Vatandaşların Yasal ve Yasal Olmayan Yollarla Silahlanma Sayısı (Adet)

Ülke	Silah Sayısı	Kişi Başı		Ülke	Silah Sayısı	Kişi Başı Silah Sayısı
		Silah Sayısı	Silah Sayısı			
ABD	393.300.000	1.20		Fransa	12.700.000	0.19
Hindistan	71.100.000	0.05		Kanada	12.700.000	0.34
Pakistan	43.900.000	0.21		Tayland	10.300.000	0.14
Rusya	17.600.000	0.12		İtalya	8.600.000	0.14
Brezilya	17.500.000	0.08		Irak	7.600.000	0.20
Meksika	16.800.000	0.13		Nijerya	6.200.000	0.03
Almanya	15.800.000	0.19		Venezuela	5.900.000	0.20
Yemen	14.900.000	0.53		İran	5.900.000	0.07
Türkiye	13.200.000	0.16				

Kaynak: (Small Arms Survey 2018 akt. Karp, 2018:4).

Yukarıdaki tabloda bazı ülkelerde bireylerin yasal ve yasal olmayan yollarla sahip olduğu toplam silah sayıları ile kişi başına düşen ortalama silah sayısı verilmiştir. Tabloda en dikkat çeken verilere sahip ülke ABD’dir. Silahlanmanın bireyin doğal hakkı kabul edildiği ABD’de, kişi başına düşen silah sayısı 1.20’dir. Kişi başına düşen silah sayısı bakımından Yemen ve Kanada ise ABD’den sonra gelmektedir. Kişi başına düşen silah sayısının Kanada’da yüksek olması ülkede özgürlükçü bireysel silahlanma politikasının benimsenmesi ile alakalı iken, bu sayının yüksekliği Yemen’de ise kamu otoritesinin güvenli bir ortam sağlayamaması ve ülke kültüründe silah sahibi olmanın sağladığı itibarla ilişkilidir.

Tablo 2. Kıtalara Göre Cinayetlerde Silah Kullanım Oranı

	Ateşli Silah	Kesici Aletler	Diğerleri
Küresel	%41	%24	%35
Amerika	%66	%17	%17
Afrika	%28	%42	%30
Asya	%28	%25	%47
Avrupa	%13	%33	%54
Okyanusya	%10	%55	%35

Kaynak: (Mepa News, 2018).

Bireysel silahlanmanın ve ortaya çıkardığı etkinin küresel nitelik kazanmaya başladığı yukarıdaki tablodan da anlaşılabilir. Özellikle cinayet yüzdelerindeki ateşli silah oranının yüksekliği dikkat çekicidir. Küresel ölçekte %41'e, Amerika kıtasında %66 ulaşan ateşli silahla işlenen cinayet oranı, toplumu güvensiz bir yapıya dönüştürürken bireylerin kendi güvenliklerini sağlamak amacıyla silahlanmaya yönelmesini beraberinde getiren bir kısır döngünün ortaya çıkmasına sebebiyet vermektedir. Dolayısıyla bireylerin silahlanmaya eğiliminde yasal düzenlemelerin yanı sıra sosyo-kültürel yapının da büyük bir etkisi bulunmaktadır.

2.1. Bireysel Silahlanmanın Nedenleri

Bireyleri silahlanmaya iten birçok neden bulunmaktadır. Kamu otoritesinin güvenli bir ortam sağlayamaması, tarihsel yaşanmışlıklar, toplumdaki değer yargıları ile kişinin psikolojik özellikleri gibi nedenler bireyi silahlanmaya zorlamakta veya yönlendirmektedir. Toplumda korku kültürü ile güvensizlik duygusunun hâkim olması insanları silahlanma eğilimine itebildiği gibi, toplumsal ilişkilerde uzlaşma eğilim ve kültürünün yaygınlaşması ise bireysel silahlanma arzusunu baskılayabilmektedir. Toplum hayatındaki birçok kural, kurum, tutum ve davranışa meşruiyet zemini sunan kültür, bireysel silahlanma yönelimini de etkilemektedir (Eren, 2005, s. 2- 9).

Bireylerin ve özellikle de erkeklerin silahlanmaya olan eğilimlerinin ifade edilmesinde kültürel değerler önemli bir yere sahiptir. Erkek egemen geleneksel toplumlarda silah sahibi olma, şiddet kullanma ve savaşa katılma gibi vasıflar erkeklikle özdeşleştirilmiştir. Bu tür toplumlarda erkeklere verilen yetki ve sorumluluklar, onları şiddet ve şiddet araçlarına

yönelmektedir. Bu bağlamda eski Türklere atfedilen ve bir erkeğin sahip olması gerekenleri belirten “*at, avrat, silah*” gibi nitelermeler bireyleri silahlanmaya teşvik edebilmektedir. Toplum nezdinde silah sahibi olmanın gücün ve erkekliğin sembolü olması ise birey üzerinde silahlanmayı meşru bir zemine taşımaktadır (Erdoğan, 2007, s. 84). Çocuk yaşlarda oyuncak silahlarla başlayan tanışma, büyük yaşlarda gerçek silahın normal ve edinilmesi gereken bir araç olarak görülmesiyle devam edebilmektedir (Barutçu, 2013, s. 68).

Bireysel silahlanmanın riskleri ve ortaya çıkardığı negatif sonuçlara değinmeden önce, bireylerin neden silahlanmaya ihtiyaç duyduğunu ve bireyleri silahlanmaya iten güdülerin neler olduğunu irdelemekte fayda vardır. Bu doğrultuda bireysel silahlanmayı ortaya çıkaran ve bireyleri silahlanmaya yönelten durumları şu şekilde sıralamak mümkündür (Kalaycı, 2011, s. 27-31):

- Bireyler kendi can ve mal güvenliğini koruma güdüsüyle silahlanmaya yönelebilmekte,
- Bireyler kutlama ve sevinç gösterimi aracı olarak silah kullanabilmekte ve bu durum da bireyleri silah edinmeye sevk edebilmekte,
- Toplumda mevcut yapının dışında kendisini konumlandıran ve “öteki” olarak nitelendirilen bireyler, silahlanma eğilimi gösterebileceği gibi toplumdaki nefret söylemleri, ırkçılık ve kutuplaşma da bu süreci tetikleyebilmekte,
- Birey veya toplumsal bazı kesimler kendilerini mevcut siyasal sistemin veya sosyal yapının koruyucusu ve kollayıcısı gibi görebilmekte ve bu konumlandırma da, yeri geldiğinde bu kişilerin kendilerini güvenlik güçleri ve faaliyetleri ile eş değer görmesine ve silahlanmaya yönelmesine sebebiyet verebilmekte,
- Silah ve silahlanmayı övücü kültürel değerler bireyleri silahlanmaya teşvik edebilmekte,
- Bireylerin kendi güvenliklerini kendilerinin sağlayabileceği inancı ve yönelimi silahlanma ihtiyacını ve eğilimini de artırmakta,
- Bireysel olarak silah temin etmenin kolaylaşması, silahlanmayı artırabilmektedir.

Toplumsal ve bireysel davranışların şekillenmesinde çeşitli etkenler bulunmaktadır. Bu etkenler arasında şüphesiz dinin etkisi yadsınamaz düzeydedir. Dinin etkisi davranış normları ile beraber toplumun ve bireylerin hayatlarının şekillenmesinde ve denetlenmesinde etkilidir (Eren, 2007, s. 316). Bu bağlamda bireysel silahlanmayı doğrudan veya dolaylı yoldan teşvik

etmesi veya engellemesi yönünde dinin yaklaşımı da önemli bir detay olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda hadis kitapları arasından önemli bir yeri bulunan (Tekin 2015, s. 50) Sahih-i Müslim’de; “savaşa hazırlıklı olmak” başlığı altındaki 1917 numaralı hadiste “... kuvvet hazırlayınız... Bakın! Kuvvet, atıcılıktır...” ve 1918 numaralı hadiste ise “... ama sizden biriniz oklarla uğraşmaktan geri kalmasın” ifadeleri bireysel silahlanmayı teşvik kapsamında değerlendirilebilir (Sahih-i Müslim, tarih yok: 107). Dönemsel olarak bakıldığında “oklar” günümüzün silahına tekabül etmektedir. Bireyin silah sahibi olmasının dini bir vecibe olarak ele alınmasında bu minvaldeki dini referansların da etkileri söz konusudur.

Bireylerin yaşam biçimleri, ait oldukları kültür ve buldukları konum bireylerin eğilimleri üzerinde büyük bir etkiye sahiptir. Bu bağlamda korunma ve güvenlik amaçlı bireysel silahlanmada, alt etmenler de bulunmaktadır. Türkiye gibi birçok ülkede kırsalda yaşayan bireyler, korunma güdüsüyle silah temin edebilmektedir. Kişinin yaşadığı yerin kırsal alanda olması ve güvenlik güçleri ile arasındaki mesafenin uzak olması, bireyi kendi güvenliği için silahlanmaya itebilmektedir (Avcı, 2018, s. 43). Silahlanmaya olan eğilimi geleneklerin ve toplumsal kabullerin tetikleyebildiği de bilinmektedir. Bununla beraber silahlanan ve silahlanma eğilimi olan bireylerin genellikle “totaliter” rejimlere olan ilgileri öne çıkmaktadır (Erdoğan, 2007, s. 84). Ayrıca kişisel travmalar ve toplumsal olaylar da bireyleri silahlanmaya yöneltebilmektedir. Bu nedenleri silah sanayisinin gelişmesi ve silahın artık rahat temin edilebiliyor olması desteklemektedir. Özellikle iletişim ve ulaşım alanındaki gelişmeler, bireylerin silahlara özenmesinden silah reklamlarına kadar geniş bir alanı oluşturmakta ve silah teminine kadar etki etmektedir. Bireylerin silahlanması ve bu silahlanma oranının giderek artması birey, toplum ve devlet nezdinde çeşitli yansımalara neden olmaktadır. Ayrıca geçmiş dönemlerde asli ihtiyaçları karşılamak için yapılan avcılığın modern dönemde hobi veya spor kapsamında sürdürülmesi de bireysel silahlanmayı artırmaktadır.

2.2. Bireysel Silahlanmanın Yansımaları

Daha önceki dönemlerde bireysel silahlanma mekânsal açıdan yerel, işlevsel açıdan güvenlik üzerinde bir etkiye sahip iken, süreç içerisinde bireysel silahlanma bir taraftan ulusal ve küresel ölçekte bir sorun haline almış ve güvenliğin ötesinde ekonomik, siyasal ve sosyal alanları da kapsayan çok yönlü bir sorun haline dönüşmüştür. Ulusal ve küresel ölçekte çok yönlü ve karmaşık bir sorun haline gelen bireysel silahlanma toplumda korku, yaralama, cinayet ve katliam gibi olayların yaşanmasına kaynaklık veya aracılık etmektedir. Bu olaylar

pek çok insanı maddi ve manevi yönden olumsuz etkilemekte, tazmini mümkün olmayan, maliyeti yüksek mağduriyetlerin yaşanmasına sebebiyet vermektedir.

Toplumsal ilişkileri doğrudan veya dolaylı etkileyen bireysel silahlanmanın kısa, orta ve uzun vadede birçok sonucu olmaktadır. Bireyin intiharı başta olmak üzere cinayet, gasp, yaralama, terör eylemlerine yönelim, çete tarzı yapılanmaların ortaya çıkışı ile silahların neden olduğu kazalar gibi insan ve toplum hayatını olumsuz yönde etkileyen birçok olayın gerçekleşmesine zemin hazırlamaktadır. Bireysel silahlanmanın yansımaları arasında toplumdaki nefret söylemlerinin silah kullanımıyla sonuçlanabilmesi, kaçakçılık ve karaborsa gibi yapıların ortaya çıkabilmesi de bulunmaktadır. Bireysel silahlanmanın yaygınlaşması, silah üreticileri ile pazarlayıcılarını ekonomik açıdan güçlendirecektir. Bu güçlenme bu alanda faaliyet gösteren şirketlerin toplumsal ilişkiler ve özellikle de siyaset kurumu üzerindeki etkisini artırmasını da beraberinde getirecektir. (Kalaycı, 2011, s. 31-36). Silah şiddeti topluma yayıldığı takdirde, temel hizmetlere (barınma, sağlık ve eğitim vb.) erişimi de engelleyebilmektedir. Kıt kaynaklarla yürütülen hizmetlerin sunumunu olumsuz yönde etkileyen bireysel silahlanma, ayrıca sebebiyet verdiği olumsuzluklarla da hizmetin maliyeti ile hizmet sunanların yükünü de artırmaktadır (Amnesty International, tarih yok: s. 1-2).

Bireysel silahlanmanın siyasal etkisi irdelendiğinde, esnek ve serbest politikalar benimseyen devletlerle yasaklayıcı veya sınırlandırıcı politikayı benimseyen devletler arasında önemli farkların olduğu anlaşılmaktadır. Güçlü bir silah lobisinin bulunduğu ABD’de, yaşanan katliamlar sonrasında kamu otoritesi tepkisel bazı söylemler içerisine girse de, karar alma ve uygulama süreçlerinde bu söylemlerin gereğini yapamadığı bilinmektedir. Ülkede beş milyon üyesi ve yıllık bütçesi 250 milyon \$ olan Ulusal Silah Birliği (NRA), bireysel silahlanmaya yönelik kısıtlama ve yasaklamaları bertaraf edecek bir güce sahiptir (Zurcher, 2017). Silahlanmayı devlet kontrolünde sınırlı bir şekilde yürütmek isteyen Türkiye’de ise, örgütlü bir silah lobisinden bahsetmek söz konusu olmasa da farklı nedenlerle silah sahiplerinin sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Silah sahiplerinden elde ettiği vergi devletin bireysel silahlanmaya bakışını etkilediği gibi, belli dönemlerde harç ödemelerinde yapılan indirimler silah sahibi insan sayısını artırabilmektedir (Erdoğan, 2007, s. 81-84).

Ateşli silah kullanılarak gerçekleştirilen cinayet ve yaralama başta olmak üzere silahla işlenen diğer suçlardaki artış ve bu suçların temel haklar ile toplumsal ilişkileri olumsuz yönde etkilemesi, kamu otoritesinin bireysel silahlanma konusunu gündeme almasını beraberinde getirmiştir (Erdoğan, 2007, s. 80). Ancak, silah kullanılarak gerçekleştirilen olayların sıklığı veya boyutu, bireysel silahlanma konusunun gündeme gelmesine ve farklı yönleriyle

tartışılmasına zemin hazırlarken, süreç içerisinde bu konu kamuoyu gündeminden düşebilmektedir. Silahla işlenen birçok suçun cezasız kalması veya caydırıcı bir cezaya konu edilmemesi, bir taraftan yasa dışı yollardan silah sahibi olmayı teşvik ederken (Yıldırım, 2018, s. 19) diğer taraftan toplumda silah sahipleri veya kullananlar lehine işleyen güvensiz bir ortam oluşturmaktadır.

Bireysel silahlanma ve silahlanma motivasyonunun nedenleri çeşitlilik gösterdiği gibi silahlanmanın toplum hayatındaki etkisi de çok yönlüdür. ABD’de meydana gelen katliamlar, Brezilya’daki silahlı çeteler ve Demokratik Kongo Cumhuriyeti’ndeki şiddet olayları, bireysel silahlanmanın toplum hayatındaki etkisinin geçici süreliğine ve yüzeysel olarak tartışılmasını sağlamıştır (Peters, 2012, s. 61). Ayrıca seçim süreçlerinde yürütülen propaganda metinlerinde ve söylemlerinde de sıklıkla yer bulan bireysel silahlanma sorunu, seçim sonrasında siyasilerin gündeminden düşebilmektedir. ABD başkanı Joe Biden, seçim sürecinde bireysel silahlanma konusuna dikkat çekmiş olmasına, ülkesindeki silahlanmayı ve katliamları “*salgın ve uluslararası bir utanç*” olarak tasvir etmesine rağmen (Congar, 2021) iktidara geldiğinde, sorunun çözümü için etkili bir politika geliştirmediği gözlenmiştir. Ülkedeki bireysel silahlanma sorununun çözümünü isteyen, silah sahipliği ile suç arasında bağlantı olduğunu düşünen silah kontrolü savunucularının (Ingraham, 2015) siyasal sisteme etkisi, silah hakları savunucularından daha azdır.

İç güvenlik sorunu olarak da değerlendirilen “bireysel silahlanma”, özellikle silah sahibi kişi ve grupların silahlarını nerede ve ne zaman kullanacağına yönelik belirsizlik, (Orhan & Yeter, 2019, s. 2-3) toplumun ve siyaset kurumunun bu sorunla ilgili arayış içerisine girmesine neden olmaktadır. Silahlanmanın mevcudiyetinin kronik bir güvensizliğe yol açtığı durumlarda hükümetlerin hayatı koruma ve herkes için güvenliği sağlama yükümlülüğü devreye girmektedir (Amnesty International, t.y, s. 2). Bu kapsamda silaha erişimin engellenmesi başta olmak üzere sahipliğin zorlaştırılması ve silah kullanımının kısıtlanması gibi politikalara yönelim öne çıkmaktadır.

3. TÜRKİYE’DE BİREYSEL SİLAHLANMA

Türkiye, bireysel silahlanmayla ilgili çeşitli sınırlamaları benimseyen ülkelerden biridir. İstatistiklerde kişi başına düşen silah sayısı (0,16) gibi gösterilse de, Umut Vakfı’nın 2015-2019 arası dönemde bireysel silahlanma kaynaklı olay verileri dikkate alındığında ateşli silahların kullanıldığı olayların toplum hayatına büyük bir etkisinin olduğu anlaşılmaktadır. Resmi veriler veya fiili durum dikkate alındığında Türkiye’de silah sahibi kişi sayısı azımsanamayacak kadar yüksektir. Ülkenin jeopolitik konumu, komşu ülkelerde oluşan

otorite boşlukları, ülkede faaliyet yürüten terör örgütlerinin çeşitliliği ile ülkenin değişik bölgelerinde kayıt dışı silah üretiminin yapılması ülkede pek çok kişinin ruhsatsız silah sahibi olmasına zemin hazırlamıştır. Small Arms Survey’in yaptığı araştırmaya göre, yasal veya yasa dışı yollarla silah sahibi olanlar da dikkate alındığında kişi başına düşen silah sayısı itibariyle Türkiye, onuncu sırada yer almaktadır (Karp, 2018, s. 4).

Türkiye’de silah sahibi olan kişi sayısındaki yükseklik, toplum hayatını tehdit edici olayların yaşanmasına sebebiyet verecek bir potansiyeli beraberinde getirmektedir. Ülke için ciddi tehdit olma potansiyeli taşıyan bireysel silahlanma ile ilgili kapsamlı, çok boyutlu ve derinlikli araştırma yapıldığını savunmak oldukça zordur. Türkiye’de yapılan araştırmaların ve verilerin temelini Umut Vakfı oluşturmaktadır. Özellikle Emniyet Genel Müdürlüğü, İçişleri Bakanlığı ve TÜİK verileri incelendiğinde birbirini takip eden yılları içeren istikrarlı çalışmaların bulunduğunu söylemek mümkün değildir.

Tablo 3. Türkiye’de 2015-2019 Dönemi Basına Yansıyan Bireysel Silahlanma Kaynaklı Olay Sayıları

	2015	2016	2017	2018	2019
Olay Sayısı	2.175	2.720	3.494	3.679	3.623
Ölüm Sayısı	1.951	2.056	2.187	2.279	2.211
Yaralı Sayısı	1.286	1.961	3.529	3.762	3.736

Kaynak: Tablo, Umut Vakfı 2015- 2019 verileri kullanılarak yazarlar tarafından hazırlanmıştır.

Türkiye’de 2015-2019 yılları arasında basına yansıyan bireysel silahlanma olayları dikkate alındığında, 2019’da kısmi bir azalma görülse de yıllara göre ciddi bir artışın olduğu fark edilmektedir. Beş yıllık dönem temel alındığında yılda ortalama 2.136 kişinin Türkiye’de bireysel silahlarla işlenen olaylar sonucu öldüğü görülmektedir. Yıllık ortalama ölüm sayısının yanı sıra beş yıllık dönemde yıllık ortalama yaralanma sayısı, 2.854’tür. Ayrıca Türkiye’de sevinç gösterileri ile kutlamalarda ateşli silah kullanımındaki yaygınlık, ateşli silahların neden olduğu olay sayısını artırmaktadır. Düğün ve asker uğurlama gibi törenlerde silahla havaya(!) ateş açılması birçok yaralanma veya ölüme sebebiyet vermektedir. Özellikle silahın alkollü kişiler tarafından kullanılması, olayın vahametini daha da artırabilmektedir (Erdoğan, 2007, s. 82).

Tablo 4. Cinayet Olayları ile TÜİK Yaşam Endeksi Arasındaki İlişki

Umud Vakfı verilerine göre en çok cinayet olayının işlendiği ilk 10 il	TÜİK yaşam endeksinde “kendimi güvende hissediyorum” cevabının oranı
1. İstanbul	%45.1
2. Adana	%53.1
3. İzmir	%60.1
4. Samsun	%61.4
5. Bursa	%61.2
6. Antalya	%52.5
7. Kocaeli	%49.0
8. Gaziantep	%63.1
9. Konya	%63.9
10. Ankara	%51.1

Kaynak: Umud Vakfı 2015 Şiddet Haritası ile 2015 TÜİK Yaşam Endeksi Verileri kullanılarak yazarlar tarafından hazırlanmıştır.

Tablo 4’te Umud Vakfı’nın 2015 yılını esas alarak bireysel silahlanma kapsamında değerlendirilen cinayet sayısının en yüksek olduğu on il ile bu illerde 2015 yılında TÜİK tarafından yapılan yaşam endeksi çalışmasındaki güvende hissetme düzeyi ilişkilendirilmiştir. Cinayet sayısının yüksek olduğu illerde güvende hissetme oranının düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Silah Ruhsatı İçin Başvuranların Eğitim-Mesleki Durumları

Mesleki Durum	Kişi Sayısı ve Oranı	Eğitim Durumu	Kişi Sayısı ve Oranı
İşsiz	67 (11,37)	Okur-yazar değil	28 (4,78)
Ev hanımı	17 (2,88)	Okur yazar	42 (7,14)
Memur	89 (15,11)	İlkokul	341 (57,9)
İşçi	143 (24,28)	Orta-lise	151 (25,68)
Serbest Meslek	261 (44,32)	Üniversite	27 (4,59)
Diğer	12 (2,04)		

Kaynak: (Topçu, Hocaoğlu, Güveli, Kandemir, & Bahçeci, 2014, 32).

Silah ruhsatı için gerekli olan raporu temin etmek isteyenlere yönelik yapılan araştırmada, serbest meslek sahipleri ile işçilerin diğer meslek sahiplerine göre daha yüksek bir oranda, eğitim düzeyine bakıldığında ise, ilkökullü ve ortaöğretim mezunlarının diğer eğitim düzeylerine göre yüksek bir oranda silah sahibi olmak istediği görülmektedir.

Türkiye’de siyasal istikrarsızlığın yaşandığı dönemlerde ise bireysel silahlanma artma eğilimi göstermiştir. Özellikle 1960’ların ikinci yarısında başlayan bireysel silahlanma eğilimi,

1970’lerde üst seviyelere çıkmıştır. 12 Eylül 1980 darbesi sonrasında düşüş eğilimine giren bireysel silahlanma 1990’lardan itibaren yeniden artış trendine girmiş, 15 Temmuz 2016 darbe girişimi sonrasında bu artış daha da üst seviyelere çıkmıştır (Umut Vakfı, 2018a).

4. TÜRKİYE’DE SİYASİ PARTİLERİN BİREYSEL SİLAHLANMAYA BAKIŞI

Dünyadaki birçok ülkenin gündemini meşgul eden bireysel silahlanma konusu, Türkiye’de bireylerin, kurum ve kuruluşların da gündemine girmektedir. Ülke gündeminin sıkça değiştiği Türkiye’de, ateşli silahların kullanıldığı olaylar sonrasında bu konu siyaset kurumunun da gündemine girmektedir. Siyasetin etkili aktörlerinden biri olan siyasi partiler, dönem dönem ülke gündemine gelen bireysel silahlanma konusunu bireysel veya kurumsal düzeyde ele almışlardır. Bu başlıkta siyasi partilerin bireysel silahlanmaya bakışı, söylem ve eylem düzleminde ele alınmaktadır.

4.1. Ak Parti’nin Bireysel Silahlanmaya Bakışı

2002 yılında yapılan milletvekili genel seçimleriyle tek başına iktidara gelen Ak Parti, uzun süre iktidarda kalmayı başarmıştır. Kamuoyunun, uzun süreli bir iktidarın veya iktidar partisinden ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel alanda yaşanan sorunlardan haberdar olması ve bu sorunların çözülmesi için politika geliştirmesini bekleme hakkı bulunmaktadır. Bu kapsamda Ak Parti’nin TBMM’deki faaliyetleri ele alındığında, genel olarak milletvekillerinin bireysel girişimlerinin öne çıktığı görülmektedir.

2003 yılında Ak Parti Erzurum Milletvekili Mustafa Nuri Akbulut, bireysel silahlanmaya yönelik yasaklamaları içeren bir kanun teklifi vermiştir. Ülkede ateşli silahlarla işlenen suçlardaki artış gerekçe gösterilerek hazırlanan kanun teklifinde yivli ve yivsiz silahların taşınması ve bulundurulmasının önlenmesi talep edilmektedir. Bu kapsamda 6136 sayılı kanunda değişiklik yapılmasını öngören teklif, yasama dönemi içerisinde sonuçlandırılmadığı için hükümsüz sayılmıştır (TBMM, 2003). 2006 yılında benzer bir teklif de dönemin Ak Parti Tekirdağ Milletvekili Tevfik Ziyaeddin Akbulut tarafından verilmiştir. Gerekçesinde ruhsatsız silahlar ve işlenen suçlar arasındaki ilişkiye dikkat çekilen bu teklifte, ruhsatsız silah taşıma ile bulundurmaya yönelik cezaların artırılması istenmektedir. Silahlanma konusunda caydırıcı ve boşlukları doldurucu bir nitelik taşıyan bu kanun teklifi de konuyla ilgili daha önceki teklif gibi hükümsüz sayılmıştır (TBMM, 2006a).

2006 yılında Ak Parti milletvekili Gülseren Topuz bireysel silahlanma konusunda birden fazla kanun teklifi vermiştir. Topuz’un kanun teklifinin özeti “...yivsiz tüfek ruhsatnamesi olmaksızın yivsiz av tüfeği bulunduran ve taşıyanlar hakkında altı aydan iki yıla kadar hapis

ve bin güne kadar adli para cezasına ve tüfeğin müsaderesine hükmedilmesi öngörülmektedir” şeklindedir (TBMM, 2006b). Topuz’un diğer bir kanun teklifi ise, sevinç gösterisi ve kutlama amaçlı silah kullanımı ile ilgilidir. Gerekçesinde, “... ülkemizde özellikle düğünlerde silah kullanmak, ateş etmek sıkça rastlanır hale gelmiş ve toplumumuz açısından son derece tehlikeli bir hal almıştır” ifadesinin yer aldığı bu teklifte, düğün ve eğlence mekânlarının da kanunda belirtilen ateşli silah taşınamayacak yerler arasında sayılması istenmiştir (TBMM, 2006c). Benzer şekilde ruhsatsız silah temininin engellenmesine yönelik 2009 yılında Ak Parti milletvekili Mustafa Özbayrak’ın verdiği kanun teklifi de hükümsüz kalmıştır. Bu teklifte, balistik inceleme şartı ile özellikle ruhsatlı silahlarla işlenecek suçlara karşı caydırıcılık oluşturulması amaçlanmıştır. Ayrıca teklifte, “... 'taksirli suçlar hariç olmak üzere, bahsi geçen Kanun kapsamına giren suçlardan dolayı altı aydan fazla hapis cezasına mahkûm olanlara, affa uğramış olsalar bile ateşli silâh taşıma ve bulundurma izni verilemeyeceği'ne ilişkin hükümde geçen sürenin bir yıla çıkarılması öngörülmektedir” şeklinde bir ifade de bulunmaktadır (TBMM, 2009).

2019 yılında CHP Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer TBMM’de, İçişleri Bakanı Süleyman Soylu’nun cevaplama için bireysel silahlanma ile ilgili soru önergesi vermiştir. Soylu, ilgili soru önergesine, “Ruhsat sahibi kişilerin yıllık mermi istihkakı 1000 adettir. Tahsis edilen mermilerin ne amaçla tüketildiği ile ilgili takip projesi yazılım çalışmaları devam etmektedir. Mermi talepleri silah ruhsat programında takip edilmekte ve izin verilen miktarın dışında mermi alımı mümkün olmamaktadır...” şeklinde cevap vermiştir (Hürriyet, 2019). Ayrıca Soylu konuyla ilgili başka bir açıklamasında, ruhsatlı silah alım sayısının basın organlarında yanlış telaffuz edildiğini belirtmiştir. Açıklamada “...2018 yılında 273 bin 447 silah ruhsatı düzenlediğine dair gerçeği yansıtmayan, çarpıtma bilgilere yer verildiği ifade edilerek, "Önergede 'güvenlik görevlileri dışındaki kişilere 2018 Kasım itibarıyla 273 bin 447 silah ruhsatı düzenlenmiştir' ifadesi yer almaktadır. Bu ifadeden de anlaşılacağı üzere 273 bin 447 silah ruhsatı rakamı sadece geçen yılın rakamı olmayıp, daha önceki yılları da kapsayan toplam silah ruhsatlarını içermektedir" denilmiştir (CNNTÜRK, 2019). Bu doğrultuda ele alındığında ülkede resmi kurumların açık veri politikasını düzenli bir şekilde işletmediği, bu durumun da bireysel silahlanma gibi hassas konuların spekülasyon malzemesi haline gelmesine neden olduğu görülmektedir. Ayrıca Ak Parti hükümetleri, internet üzerinden silah temininin tamamen yasaklanması ve bu tarz ürünlerin reklamının yapılmasını engelleme konusunda kararlı bir duruşu da öne çıkarmaktadır (Babacan, 2020).

4.2. Muhalefet Partilerinin Bireysel Silahlanmaya Bakışı

Geri dönülmez zararlara neden olan bireysel silahlanma sorununu iktidar partisinin milletvekilleri gibi muhalefetteki partilerin milletvekilleri de gündemlerine almıştır. Bu kapsamda, 2005 yılında CHP milletvekili Mehmet Siyam Kesimoğlu, eğlence merkezleri ile alkollü mekânlara ruhsatlı da olsa silahlı girişin engellenebilmesi için bir düzenleme talep etmiştir. Verilen teklif, ruhsatlı silahlarla işlenen suçların önüne geçilmesini amaçlamaktadır. Taşıma ruhsatına sahip kişilerin silahlarıyla eğlence mekânlarına girişini engelleyici kural olmamasından kaynaklanan hukuki boşluk olduğunu belirten Kesimoğlu’nun, bu boşluğun doldurulması amacıyla verdiği teklif, hükümsüz kalmıştır (TBMM, 2005a). Aynı yıl CHP İzmir milletvekili Canan Arıtman verdiği kanun teklifinde, ruhsatsız silah ve mermi cezalarının artırılmasını talep etmiştir. Teklifte bireysel silahlanma yerine silahsızlanmanın teşvik edilmesi gerektiğine dikkat çeken Arıtman’nın teklifi de “hükümsüz” kalmıştır (TBMM, 2005b).

2016 yılında CHP Bursa milletvekili Ceyhun İrgil’in verdiği kanun teklifinde, alkollüyken silah taşıyanların ruhsatlarının iptal edilmesi ve düğün ve benzeri kutlamalarda açılan ateşin neden olduğu yaralanma veya ölümlerin Türk Ceza Kanunu’nda yer alan “kasten” hükümleri kapsamında değerlendirilmesi istenmiştir. Bu teklif de diğerleri gibi “hükümsüz” kalmıştır (TBMM, 2016a). 2016 yılında HDP milletvekili Filiz Kerestecioğlu Demir verdiği kanun teklifinde, 28 Eylül gününün “Bireysel Silahsızlanma Günü” olarak kabul edilmesini istemiştir. Teklifin gerekçesinde bireysel silahlanmaya vurgu yapılmış ve Adalet Bakanlığı ile Emniyetin güncel istatistikî eksiliğinin altı çizilmiştir (TBMM, 2016b).

2017 yılında CHP milletvekili Mahmut Tanal verdiği teklifte, “*görev süresi biten ve/veya emekliye ayrılan mahalle ve köy muhtarlarının her türlü vergi, resim ve harçtan muaf ve süresiz olarak ateşli silah bulundurma ve taşıma ruhsatı alabilmelerini*” istemiştir (TBMM, 2017). 2018 yılında İyi Parti İstanbul milletvekili Abdul Ahat Andican verdiği kanun teklifinde, silahların kargo veya posta yoluyla gönderilmesinin ve satış sırasında internet ve benzeri alternatiflerin yasaklanmasını talep etmiştir (TBMM, 2018a). 2018 yılında MHP milletvekili Erkan Haberal verdiği kanun teklifinde, “*...Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan siyasi partilerin TBMM grubunda ve siyasi parti genel merkezinde görev yapan özel kalem müdürlerine de ateşli silah taşıma ve bulundurma hakkı tanınmasını*” istemiştir (TBMM, 2018b). MHP’li Haberal konuyla ilgili bir başka kanun teklifinde ise, internet üzerinden silah temininin sağlanmasının yasaklanmasını istemiştir (TBMM, 2018c).

Ruhsatlı silah sahiplerinin mermi istihkakının 2018 yılında, 200'den 1000 mermiye çıkarılmasına İyi Parti Eski Genel Başkan Yardımcısı Ümit Özdağ, "... ülkenin Amerika'nın Teksas Eyaleti değil, Türkiye Cumhuriyeti Devleti olduğunu hatırlatırız. Türkiye Cumhuriyeti kendi milletinin güvenliğini sağlayacak milli güvenlik kurumlarına sahip, köklü bir devlettir" (Haberiniz.com, 2018) şeklinde sert bir tepki göstermiştir. 2018 yılında "bireysel silahlanmaya hayır" adı altında gerçekleştirilen kampanyaya CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu çektiği bir video ile katılarak destek vermiştir. Programda Kılıçdaroğlu " 'Silahlanmaya hep birlikte karşı çıkalım. Masum insanların silahlı kişiler tarafından öldürülmesine karşı çıkalım. Silahlanmaya karşı çıkmak intiharlara karşı çıkmaktır. Silahlanmaya karşı çıkmak barışı kucaklamaktır' " ifadelerini kullanmıştır (Hürriyet, 2018).

2019 yılında Mersin milletvekili Ali Mahir Başarır, kanuna aykırı silah ve mermi bulunduran ve taşıyanlara yönelik cezaların artırılması yönünde bir kanun teklifi vermiştir (TBMM, 2019a). Bireysel silahlanmanın Ak Parti iktidarında büyük bir artış gösterdiği iddiasında bulunan Başarır, bu durumun ülkede önemli bir güvenlik açığına neden olduğunu ifade etmiştir (Milligazete, 2019). 2019 yılında İyi Parti Mersin milletvekili Behiç Çelik verdiği kanun teklifinde, şehit ve gazi ailelerinin mirasçılarında ruhsat konusunda herhangi bir vergi ve harç alınmaması gerektiğini belirtmiş ve bu yönde Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunda değişiklik yapılmasını talep etmiştir (TBMM, 2019b). MHP milletvekili Halil Öztürk 2019 yılında verdiği kanun teklifinde, ceza infaz memurlarına emeklilikleri halinde de silah taşıma yetkisi verilmesini önermiştir (TBMM, 2019c). MHP milletvekili Cemal Enginyurt verdiği kanun teklifinde ise, çeşitli gerekçelerden dolayı görev süreleri tamamlandıktan sonra orman muhafaza memurları, gümrük memurları ve ceza infaz koruma memurlarına taşıma ruhsatı verilmesi ve harç ve vergi alınmaması yönünde teklifte bulunmuştur (TBMM, 2019d).

2020 yılında MHP Kırıkkale milletvekili Halil Öztürk verdiği kanun teklifinde, "Makine Kimya Endüstrisi Kurumu, Roketsan A.Ş. Genel Müdürlüğü, Aselsan A.Ş. Genel Müdürlüğü, Havelsan A.Ş. Genel Müdürlüğü ile Türk Havacılık ve Uzay Sanayii A.Ş.'de yönetim kurulu başkanlığı ve genel müdürlük görevlerinde bulunup bu görevlerden ayrılanlar için silah ruhsatlarında süre kaydı aranmaması ve bu kişilerden harç talep edilmemesini" istemiştir (TBMM, 2020). 2021 yılında CHP milletvekili Süleyman Bülbül verdiği kanun teklifinde, bireysel silahlanmanın azaltılması için silah temin etmenin zorlaştırılması ve cezalardaki caydırıcılığın artırılması gerektiğini vurgulamıştır (TBMM, 2021a). 2021 yılında HDP milletvekili Ayşe Sürücü, bireysel silahlanma konusunda denetimlerin artırılmasını talep eden

bir kanun teklifinde bulunmuştur. Kanun teklifinde bireysel silahlanma ön plana çıkarılmış ve bireysel silahlanma ile koruculuk sistemi ilişkilendirilmiştir. Ayrıca kanun teklifinin özetinde “...bazı suçlardan mahkûmiyeti bulunanlara, affa uğramış olsalar dahi, ateşli silah taşıma ve bulundurma izni verilmemesi...” gerektiği üzerinde durulmuştur (TBMM, 2021b). İyi Parti’den ayrılarak Zafer Partisi’ni kuran Ümit Özdağ, silah ruhsatı talebine olumsuz cevap verilmesinden dolayı İçişleri Bakan Yardımcısı ile 2021 yılında girdiği polemik kamuoyunda yeni tartışmaları beraberinde getirmiştir (Habertürk, 2021).

4.3. Türkiye’de Siyasetin Bireysel Silahlanmaya Yaklaşımı Üzerine Genel Bir Değerlendirme

Gerek bilinçli bir şekilde tasarlanarak, gerekse bir anlık öfke nedeniyle veya kazara kullanılan ateşli silahlar binlerce kişiyi mağdur etmektedir. Ateşli silahların kullanıldığı hadiselerin ortaya çıkışında tek neden olarak, bireysel silahlanmanın gösterilmesi doğru olmasa da, bireysel silahlanma ile ateşli silahların kullanıldığı hadiseler arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır. Dünya’nın birçok ülkesinde olduğu gibi, Türkiye’de de bireysel silahlanma sayısı artmaktadır. Ülkede ateşli silahların kullanıldığı hadiselerin sayısı da, silahlanma sayısına paralel artış göstermektedir.

İnsanların silah sahibi olmasının farklı nedenleri bulunmaktadır. Ülkenin içinde bulunduğu siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel ortam insanların silah sahibi olma isteğinde belirleyici bir etkiye sahiptir. İnsanların farklı nedenlerle silah sahibi olma isteği bireysel silahlanmanın bir yönünü oluştururken, kamu otoritesinin silahlanmaya yönelik yaklaşımı ve izlediği politikalar da bireysel silahlanmanın diğer yönünü oluşturmaktadır. Bireysel silahlanma sürecinde yasal veya yasa dışı yollar kullanılabilir. Türkiye’de bireysel silahlanmada, uzun yıllar yasa dışı yollarla silah edinme önemli bir sorun alanı olarak görülürken, yasal yollarla silah edinilmesi sorun olarak görülmemiştir. Ancak, ülkede ateşli silahların kullanıldığı olay sayısında artış yaşanması ve bu olayların medya aracılığıyla kamuoyu gündemine taşınması, hangi yolla edinildiğine bakılmaksızın bireysel silahlanmanın sorun olarak görülmesini sağlamıştır.

Türkiye’de bireysel silahlanmaya yönelik olarak toplumun olumsuz bir bakış açısı bulursa da, silah sahibi olmak isteyen insan sayısı giderek artmaktadır. Bir yönüyle içinde bulunduğu toplumun bakış açısını yansıtmaması beklenen siyasi partilerin bireysel silahlanma hususunda sürekliliği bulunan ve kurumsal yönden sahiplenilen bir politikalarının bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bireysel silahlanma ile ilgili meclise verilen kanun tekliflerinin ülkede veya dünyada ateşli silahların kullanıldığı vahim olayların yaşanması sonrasında tepkisel bir

yaklaşım ile verildiği, siyasi partilerin kurumsal olarak bu konuyu bütünüyle sahiplenmediği gözlenmektedir.

Siyasilerin bireysel silahlanma konusunda verdikleri kanun tekliflerinin görece 2018 ve 2019 yılları arasında yoğunlaşması önemli ölçüde tepkisel bir yaklaşımı da göstermektedir. Bu doğrultuda Umut Vakfı 2015-2019 arası verileri, bireysel silahlanma kaynaklı ölüm/yaralanma olaylarının özellikle 2018 ve 2019 yıllarında artış gösterdiğini sayısal olarak ortaya koymuştur. Siyasi partilerin kurumsal olarak ele almadığı bireysel silahlanma sorunu, siyasilerin olayların yoğunlaştığı 2018-2019 yıllarında kanun tekliflerine yansımış ve kanun tekliflerinin sayısı belirli ölçüde artış göstermiştir. Ancak tepkisel olarak değerlendirilebilecek bu artış, süreklilik arz etmediği için çözüm odaklı girişimlere dönüşmemiştir. Özellikle 2018 ve 2019 yılları arasında yaşanan münferit olaylar kamuoyunda önemli etkiler yaratmış; ilgili yıllarda silahlı saldırılardan kaynaklı ölümlere dikkat çeken açıklamalar yapılmıştır. Bireysel silahlanmanın doğurduğu olumsuz sonuçlardan her kesimin etkilendiğine ve kendi meslektaşlarının da silahlı saldırılar sonucu öldürülmesine dikkat çeken Diyarbakır Barosu, ruhsatlı ve ruhsatsız silahların oluşturduğu tehlikeyi gündeme getirmiştir (diyarbakırbarosu, 2019). Ayrıca sivil toplum örgütleri de konunun vahametini öne çıkararak silahlanma konusuna ayrı bir parantez açmıştır. Yaşanan münferit olaylara dikkat çeken medyada, bireylerin silahlanmasının kadın cinayetlerine doğrudan tesir ettiği belirtilmiştir (Tokyay, 2019). Sosyal medyanın yönlendirici gücü ön plana çıkarak başlatılan “#Silahlanmaya1MilyonKereHayır” kampanyası ise bireysel silahlanma konusunu gündemde tutmuştur (Hürriyet, 2018). Dolayısıyla bu ve benzeri açıklamalardan kaynaklı olarak siyasilerin konuya yaklaşımları belirli ölçüde tepkisel seyretmiş ve kamuoyunun beklentileri daha çok kanun teklifi sayılarına yansımıştır.

2002-2021 arası dönemde siyasi partilerin mecliste bireysel silahlanma ile ilgili verdikleri kanun teklifleri dikkate alındığında, genel olarak siyasi parti temsilcileri ile milletvekillerinin bireysel silahlanmaya yönelik olumsuz bir bakış açısına sahip olduğu anlaşılmaktadır. Ancak, dönem dönem görevi esnasında silah taşıma hakkı bulunan meslek sahiplerinin, görev sürelerinin sona ermesi halinde de, yasal yollarla silah sahibi olması hususunda desteklenmesini talep eden milletvekillerinin de bulunduğu gözden kaçmamaktadır. Oysa akıl ve yasanın asli meşruiyet kaynağı olduğu modern toplumlarda görev ile yetki ve sorumluluk ilişkisinin görevin sona ermesi sonrasında da sürdürülmesinin kabulü söz konusu olmamalıdır. Bazı milletvekilleri verdikleri kanun teklifleriyle muhtar, orman görevlisi ile infaz koruma memurlarının görevlerinin, seçilememe veya emeklilik gibi nedenlerle, son

bulması durumunda silah ruhsatı almalarına imkân tanınmasını talep ederek, bireysel silahlanmanın artışına aracılık etmişlerdir.

5. SONUÇ

Ateşli silahların kullanıldığı olaylarda ruhsatsız silahların önemli bir paya sahip olduğu bilinmektedir. Bu durum ruhsatlı silah sahibi olmanın zorlaştırılması veya azaltılmasının sorunu tek başına çözemeyeceği gerçeğini gözler önüne sermektedir. Ülkede ruhsatlı silah temininin zorlaştırılmasının yanında ruhsatsız silah sahipliği konusunun da yeniden ele alınması gerekmektedir. Ayrıca siyasetin insanların toplumsallaşması ve ülke kültürünün şekillenmesinde önemli bir yeri bulunduğu için, toplumun bireysel silahlanma sorununa karşı bilinçlenmesinde siyasi partilerin kurumsal düzeyde devamlılığı olan çalışmalar yapması gerekmektedir.

Bireyin yaşama hakkı başta olmak üzere bazı temel insan haklarını olumsuz yönde etkileyen bireysel silahlanma konusu(sorunu)na, siyasal partiler, ülkedeki pek çok toplumsal soruna olduğu gibi, konjonktürel ve tepkisel yaklaşmaktadır. Bireysel silahlanma sorununu siyasi partiler veya siyasi parti temsilcileri, ülkede veya dünyanın herhangi bir yerinde yaşanan ve kamuoyunu meşgul eden siyasi amaç taşımayan katliamlar sonrasında gündemlerine almaktadır. Yüzeysel ve tepkisel yönü ağır basan söylem ve eylemlerle sıcak gündemin parçası olan bireysel silahlanma sorununa müdahil olan siyasi partiler, sorunun çözümüne yönelik kapsamlı bir politika geliştirememektedir. Oysa bireysel silahlanma eğiliminde önemli artışın yaşandığı Türkiye’de siyasi partilerin, iktidarı ve muhalefetiyle, önemli bir iç güvenlik sorunu olan bireysel silahlanmanın çözümüyle ilgili sorumluluk üstlenmesi, soruna yönelik kapsamlı ve etkili çözümler bulunmasına öncülük etmesini kamuoyu beklemektedir.

Bireysel silahlanma sayısındaki artış ile ateşli silahların kullanımındaki yaygınlığın azaltılması için, siyasi partilerin “yaşam hakkı” ortak paydasında bir araya gelmesi ve gerekli adımları atması gerekmektedir. Öncelikli olarak bireysel silahlanmayı engelleyici kanun teklifleri meclis gündemine alınmalı, hükümsüz kalmaması sağlanmalı ve kanunlaştırılmalıdır. Mecliste yapılacak bu tür bir çalışma, bireysel silahlanmanın sayısını ve ateşli silahların kullanıldığı olayların sayısını azaltacak, ülke insanının daha güvenli bir ortamda yaşamasına zemin hazırlayacaktır.

Kitle iletişim araçları ile sosyal medyada bireysel silahlanmayı özendirici faaliyetlerin sonlandırılması veya kısıtlanması hususunda siyasi partilere önemli görevler düşmektedir. Bireysel silahlanma gibi, toplumun tüm katmanlarını olumsuz etkileyen bir sorunun

çözümünde dahi siyasi partilerin birlikte hareket etmedikleri gözlenmektedir. Oysa toplumsal ilişkileri olumsuz yönde etkileyen bu tür sorunların çözümünde, siyasi partilerin birlikte hareket etmesi, sorunun çözümünde önemli bir mesafe alınmasını sağlayacağı gibi, kutuplaştırıcı siyaset zemininden uzaklaşmayı da sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Amnesty International. (t.y.). <https://www.amnestyusa.org/wp-content/uploads/2018/09/Fact-Sheet-Community-Level-Gun-Violence.pdf>, (Erişim Tarihi: 12.03.2021).
- Avcı, Ş. (2018). Bireysel silahlanma ve toplumsal şiddet: Samsun/Çarşamba ilçesi örneği. (Yüksek Lisans Tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı: Samsun.
- Aydın, Ö. (2019). Amerika Birleşik Devletleri'nde bireysel silahlanma ve sonuçları. *Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (6), 25-37.
- Babacan, N. (2020). Hürriyet: <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/bir-tikla-silah-alma-yasaklaniyor-41440375>, adresinden alınmıştır.
- Barutçu, A. (2013). Türkiye’de erkeklik inşasının bedensel ve toplumsal aşamaları. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı.
- CNNTÜRK. (2019). İçişleri Bakanlığı: 2018'de 77 bin 185 silah ruhsatı verildi: <https://www.cnnturk.com/yerel-haberler/ankara/icisleri-bakanligi-2018de-77-bin-185-silah-ruhsati-verildi-993216>, (Erişim Tarihi: 19.05.2021).
- Congar, K. (2021). ABD Başkanı Joe Biden bireysel silahlanmayla ilgili kararnameleri imzaladı. Euronews: <https://tr.euronews.com/2021/04/09/abd-baskan-joe-biden-bireysel-silahlanmayla-ilgili-kararnameleri-imzalad>, (Erişim Tarihi: 09.10.2021).
- Diyarbakır Barosu. (2019). Bireysel silahlanma durdurulsun!, <https://www.diyarbakirbarosu.org.tr/haberler/bireysel-silahlanma-durdurulsun>, (Erişim Tarihi: 24.10.2021).
- Eren, A. (2005). Korku kültürü, değerler kültürü ve şiddet. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 8(8), 1-13.
- Eren, S. (2007). Toplumsal norm, ahlâk ve din. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 11(2), 289-316.
- Erdoğan, G. (2007). Bireysel silahlanma, yaşama hakkı ve devletin pozitif yükümlülüğü. *Hukuk Gündemi Dergisi*, Bahar (7), 80-86. <http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/hgdmakale/2007-1/13.pdf>.
- Habertürk. (2021). Ümit Özdağ’dan İsmail Çataklı’ya Silah Ruhsatı Yanıtı. <https://www.haberturk.com/son-dakika-umit-ozdag-dan-ismail-catakli-ya-silah-ruhsati-yaniti-3222490>, (Erişim Tarihi: 24.03.2022).

- Haberiniz.com. (2018). Ümit Özdağ’: Teksas eyaletini değil, Türkiye Cumhuriyeti’ni yönetiyorsunuz. <https://haberiniz.com.tr/gundem/umit-ozdag-teksas-eyaletini-degil-turkiye-cumhuriyetini-yonetiyorsunuz-13042018/>, (Erişim Tarihi: 19.05.2020).
- Hürriyet. (2019). İçişleri Bakanı Süleyman Soylu yaklaşık 2 yıllık bilançoğu açıkladı: ‘Havadan’ 35 ölüm 10’u çocuk, <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/icisleri-bakani-suleyman-soylu-yaklasik-2-yillik-bilancoyu-acikladi-havadan-35-olum-10u-cocuk-41207902>, (Erişim Tarihi: 20.05.2020).
- Hürriyet. (2018). Silaha karşı çıkmak barışı kucaklamaktır: <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/silaha-karsi-cikmak-barisi-kucaklamaktir-40789779>, (Erişim Tarihi: 20.05.2020).
- Ingraham, C. (2015). There are now more guns than people in the United States. *The Washington Post*. <https://www.washingtonpost.com/news/wonk/wp/2015/10/05/guns-in-the-united-states-one-for-every-man-woman-and-child-and-then-some/>, (Erişim Tarihi: 12.03.2021).
- Kalaycı, İ. (2011). Türkiye ve Dünya bağlamında bireysel silah(lanma) sorunu ve psiko-ekonomik çözümlemesi: ‘Sürdürülebilir silahsızlanma’ için bir manifesto. *Umut Vakfı*, (s. 1-145). Malatya.
- Karp, A. (2018). *Estimating global civilian-held fire arms numbers*. Geneva: Small Arms Survey.
- Kaya, P. P. (2012). Güvenli yaşam için hukuk. *Umut Vakfı*, (s. 1-9).
- Mepa News, (2018), Dünyada en yüksek cinayet oranlarına sahip ülkeler, <https://www.mepanews.com/dunyada-en-yuksekinayyet-oranlarina-sahip-ulkeler-900h.htm>, (Erişim Tarihi: 22.11.2020).
- Milligazete. (2019). CHP’li Başarır: AKP döneminde bireysel silahlanma arttı: <https://www.milligazete.com.tr/haber/1774998/chpli-basarir-akp-doneminde-bireysel-silahlanma-artti>, (Erişim Tarihi: 18.05.2020).
- Newton, K., & van Deth, J. W. (2014). *Karşılaştırmalı siyasetin temelleri*. (Çev. E. Saraçoğlu), Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Orhan, G., & Yeter, Ö. B. (2019). Bir iç güvenlik sorunu olarak bireysel silahlanma: Türkiye için durum değerlendirmesi ve politika alternatifleri. *ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi*, 130-143.
- Peters, R. (2012). Small arms: No single solution. *UN Chronicle*, 46(2), p.61-65 <https://www.un-ilibrary.org/content/journals/15643913/46/2/13/read>, (Erişim Tarihi: 16.03.2021).
- Sahih-i Müslim. (t.y.). Sahih-i müslim. (Çev. Abdullah Feyzi Kocaer). Hüner Yayıncılık.
- Tekin, D. (2015). Müslim ve el-Câmiu’s-Sahîh’i üzerine. *Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 2(1). 49-68.

- Tokay, M. (2019). 28 Eylül bireysel silahsızlanma günü: Türkiye'de son durum ne?, <https://tr.euronews.com/2019/09/28/28-eylul-bireysel-silahsizlanma-gunu-turkiye-de-son-durum-ne>, (Erişim Tarihi: 24.10.2021).
- Topçu, O., Hocaoğlu, Ç., Güveli, H., Kandemir, G., & Bahçeci, B. (2014). Bir eğitim hastanesi psikiyatri polikliniğine silah ruhsatı için başvuran olguların değerlendirilmesi. *Adli Tıp Kurumu*, 29-37.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2003). *Kanun tasarı ve teklifleri sorgu formu*, <https://www2.tbmm.gov.tr/d22/2/2-0183.pdf>, (Erişim Tarihi: 17.05.2020).
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2005a). *Kanun tasarı ve teklifleri sorgu formu*, <https://www2.tbmm.gov.tr/d22/2/2-0576.pdf>, (Erişim Tarihi: 18.05.2020).
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2005b). *Kanun tasarı ve teklifleri sorgu formu*, <https://www2.tbmm.gov.tr/d22/2/2-0612.pdf>, (Erişim Tarihi: 18.05.2020).
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2006a). *Kanun tasarı ve teklifleri sorgu formu*, <https://www2.tbmm.gov.tr/d22/2/2-0936.pdf>, (Erişim Tarihi: 17.05.2020).
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2006b). *Kanun tasarı ve teklifleri sorgu formu*, <https://www2.tbmm.gov.tr/d22/2/2-1005.pdf>, (Erişim Tarihi: 17.05.2020).
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2006c). *Kanun tasarı ve teklifleri sorgu formu*, <https://www2.tbmm.gov.tr/d22/2/2-0846.pdf>, (Erişim Tarihi: 03.10.2021).
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2009). *Kanun tasarı ve teklifleri sorgu formu*, <https://www2.tbmm.gov.tr/d23/2/2-0514.pdf>, (Erişim Tarihi: 18.05.2020).
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2016a). *Kanun tasarı ve teklifleri sorgu formu*, <https://www2.tbmm.gov.tr/d26/2/2-0739.pdf>, (Erişim Tarihi: 18.05.2020).
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2016b). *Kanun tasarı ve teklifleri sorgu formu*, <https://www2.tbmm.gov.tr/d26/2/2-1392.pdf>, (Erişim Tarihi: 19.05.2020).
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2017). *Kanun tasarı ve teklifleri sorgu formu*, <https://www2.tbmm.gov.tr/d26/2/2-1627.pdf>, (Erişim Tarihi: 18.05.2020).
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2018a). *Kanun tasarı ve teklifleri sorgu formu*, <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2/2-1394.pdf>, (Erişim Tarihi: 18.05.2020).
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2018b). *Kanun tasarı ve teklifleri sorgu formu*, <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2/2-0747.pdf>, (Erişim Tarihi: 19.05.2020).
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2018c). *Kanun tasarı ve teklifleri sorgu formu*, <https://www2.tbmm.gov.tr/d26/2/2-2121.pdf>, (Erişim Tarihi: 03.10.2021).
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2019a). *Kanun tasarı ve teklifleri sorgu formu*, <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2/2-1549.pdf>, (Erişim Tarihi: 18.05.2020).
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2019b). *Kanun tasarı ve teklifleri sorgu formu*, <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2/2-1909.pdf>, (Erişim Tarihi: 18.05.2020).

-
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2019c). *Kanun tasarı ve teklifleri sorgu formu*, <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2/2-1763.pdf>, (Erişim Tarihi: 18.05.2020).
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2019d). *Kanun tasarı ve teklifleri sorgu formu*, <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2/2-1648.pdf>, (Erişim Tarihi: 19.05.2020).
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2020). *Kanun tasarı ve teklifleri sorgu formu*, <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2/2-2742.pdf>, (Erişim Tarihi: 19.05.2020).
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2021a). *Kanun tasarı ve teklifleri sorgu formu*, <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2/2-3717.pdf>, (Erişim Tarihi: 06.10.2021).
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2021b). *Kanun tasarı ve teklifleri sorgu formu* , <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2/2-3709.pdf>, (Erişim Tarihi: 06.10.2021).
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2015). İllerde yaşam endeksi: 2015, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1106, (Erişim Tarihi: 15.05.2020).
- Umut Vakfı. (2015). Umut Vakfı – Türkiye silahlı şiddet haritası 2015, <http://umut.org.tr/umut-vakfi-turkiye-silahli-siddet-haritasi-2015/>, (Erişim Tarihi: 10.05.2020)
- Umut Vakfı. (2016). Umut Vakfı – Türkiye silahlı şiddet (cinayet) haritası 2016 - Ocak 2017, <http://umut.org.tr/umut-vakfi-turkiye-silahli-siddet-haritasi-2016/>, (Erişim Tarihi: 10.05.2020).
- Umut Vakfı. (2017). Umut Vakfı – Türkiye silahlı şiddet (cinayet) haritası 2017 - Ocak 2018, <http://umut.org.tr/umut-vakfi-turkiye-silahli-siddet-haritasi-2017/>, (Erişim Tarihi: 11.05.2020).
- Umut Vakfı. (2018b). Umut Vakfı “Türkiye silahlı şiddet haritası” 2018 Raporu- Ocak 2019, <http://umut.org.tr/umut-vakfi-turkiye-silahli-siddet-haritasi-2018/>, (Erişim Tarihi: 12.05.2020).
- Umut Vakfı. (2018a). 15 Temmuz sonrası bireysel silahlanma arttı, <http://umut.org.tr/15-temmuz-sonrasi-bireysel-silahlanma-artti/>, (Erişim Tarihi: 17.05.2020).
- Umut Vakfı. (2019). Umut Vakfı “Türkiye silahlı şiddet haritası” 2019 Raporu, <http://umut.org.tr/umut-vakfi-turkiye-silahli-siddet-haritasi-2019/>, (Erişim Tarihi: 13.05.2020).
- Yıldırım, S. (2018). Türkiye’de son on yılda işlenen kadın cinayetleri üzerine: sebep, sonuç ve öneriler. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi. Mecmua* Yıl: 3, Sayı: 6. s. 1-21.
- Zurcher, A. (2017). ABD'nin bireysel silahlanmayı kontrol edememesinin 5 nedeni, *BBC News Türkçe*, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-41513561>, (Erişim Tarihi: 22.11.2020).